

Historien om Thykiers Have

af Orla Poulsen

Dette er historien om en handelsmand, der kom til Thisted fra Djursland og skabte byens smukkeste plet og fik en vej opkaldt efter sig. Det er også historien om folk, der realiserede Thistedes første og eneste zoologiske have, og et byråd, der endelig besluttede sig for at løse byens trafikale problemer.

I 1885 etablerede den kun 25-årige Niels Jensen Thykier sig som manufakturhandler i Arbejderforeningens ejendom i Torvegade i Thisted. Inden da var han udlært i manufakturfaget og havde en tid været handelsrejsende. Det var i netop disse år, at købstaden udviklede sig hastigt som handelsby. De gamle købmandsgårde forsvandt og gav plads for detailhandlere, der kunne falbyde tidens nye industrielt producerede varer, som i disse år kunne sendes til Thisted med den lige så nye jernbane, der blev taget i brug i 1882. Og langs med jernbanen voksede stationsbyerne frem, hvor andre foretagsomme folk gik i gang med at bygge andelsmejerier og virksomheder. Tiden frem til 1. Verdenskrig var en tid med fremgang – og befolkningstallet steg.

ENTREPRENØREN

Niels Jensen Thykier åbnede systuer og filialer over hele Thy. Snart er det i Hundborg, der averteres efter personale, eller Hurup, Hørdum eller Vestervig. Efter få år udvidede den foretagsomme manufakturhandler sine aktiviteter i en helt anden retning – for i 1898 begyndte Niels Jensen Thykier sammen med sagfører Lyhne at udvinde kalk i Torp, der hvor nu Norgesvej er anlagt. Efter kort tid blev Lyhne købt ud, og Thykier overtog også et lille kalkværk ved fjorden, hvor der stod tre små kalkovne. En kort periode blev de to foretagender drevet sammen, men Thykier valgte at nedlægge kalkværket ved fjorden for i stedet at udvide værket i Torp, der skulle vise sig at blive en så god forretning, at Thykier i 1912 valgte at koncentrere sig om den – og manufakturvirksomheden blev afhændet. Sideløbende engage-

rede han sig i at skabe en dampskibsforbindelse mellem Thisted, Hannæs, Mors og Aalborg. Han købte dampskibet Frederiksværk, som i en kort periode gik i rutefart på Limfjorden. Thykier var også med til at stifte Handels- og Landbrugsbanken i Thisted og sad i de første år i bankens bestyrelse.

N. J. Thykier (t.v.) i sin manufakturhandel, ca. 1890. Alle fotos: Lokalhistorisk Arkiv for Thisted Kommune.

Thisted Kalkværk, 1910.

Den entreprenante Thykier udnyttede sit nedlagte kalkværk ved fjorden til at skabe sig et efterhånden spektakulært fristed for sig selv og sin familie. På grunden byggede han en anselig sommervilla og fik tilladelse til at udvide grunden med opfyld ud i fjorden, så der efterhånden blev skabt en park med et udsigtstårn yderst ude, hvorfra Thykier blandt andet kunne se Frederiksværk dampe sydover på sin rute til Doverodde.

Niels Jensen Thykier døde i august måned 1930. Han blev 70 år. I den anledning skrev *Thisted Socialdemokrat*:

»Den afdøde var en mand af egen støbning, ikke let at samarbejde med og uden forståelse af, at arbejderne i vore dage bør være ligestillede med andre samfundsborgere og have ret til at tale med om egne arbejdsvilkår.«

Hans enke drev kalkværket videre men var ikke interesseret i at beholde »Thykiers Have«, som parken blev døbt i folkemunde. Allerede en måned efter sin mands død tilbyder enkefru Thykier salg af

haven til Thisted Kommune – der ikke er helt afvisende! I byrådet overvejer man muligheden for at benytte området som kommunal park og badeanstalt. Det stod nemlig skidt til med badeforholdene i byen. De eksisterende badeanstalter lå for tæt på udledningen af kloakken med byens spildevand og var ikke alt for attraktive.

Få år før havde byen anlagt en sti langs stranden og beplantet området ved fjorden med træer – så idéen om at skabe et attraktivt område ved vandet lå lige for. Men nærigheden sejrede til sidst, og byrådet takkede nej til enkefruens tilbud. Spørgsmålet om køb eller ikke køb af haven dukkede dog konstant op på byrådets møder de efterfølgende år.

EN BAJER I DEN EN E HÅND OG EN WHISKYSJUS I DEN ANDEN

Men der var andre, der så muligheder i det smukke areal, som nu blev omdøbt til Strandparken. Margarinefabrikant Chr. J. Støjberg, der foruden margarinen også beskæftigede sig med politik som radi-

kalt medlem af byrådet, erhvervede området sammen med murermester Th. Madsen. Nu skulle der tjenes penge!

Og der var brug for forlystelser. I maj 1932 kunne man i den lokale avis læse en annonce med teksten:

»Strandparken (Thykiers Have) er åbnet 1. og 2. pinsedag og jeg anbefaler min restauration til det ærede besøgende publikum. Alle originale mærker i spiritus føres. Koncert i parken fra kl. 8 – 9 formiddag. Strandparken v/Richard Petersen.«

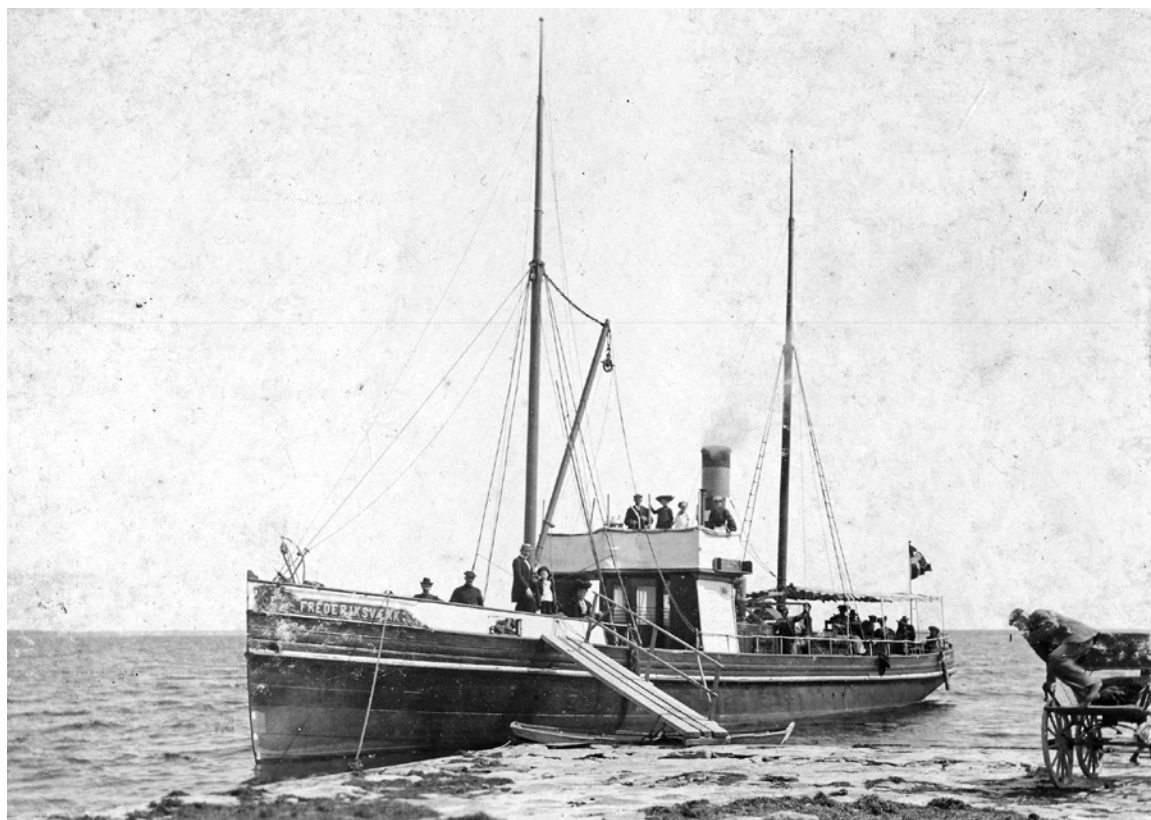
Kun et par uger forinden havde der udspillet sig et mindre drama i byrådet omkring spiritusbevillingen. Da Richard Petersen, der var forpagter af Hotel Aalborg, søgte om en spiritusbevilling til restaurationsvirksomhed i Strandparken, kom der protester fra Thisted Beværterforening og fra lokale afholdsfolk. Byrådsmedlem P. Nørgaard sagde under debatten i byrådet, at han efter 11 år som med-

lem af fattigudvalget havde set, hvad der kom ud af spiritusnydelse. Det var hans erfaring, at hvis der ikke kunne fås spiritus, ville en del penge kunne spares i fattigudgifter. »Jeg kan ikke indse, at man ikke skulle kunne nyde naturen uden med en bajer i den ene hånd og en whiskysjus i den anden«, sagde P. Nørgaard.

Da forslaget om spiritusbevillingen kom til afstemning, faldt det. Alligevel skænkede Richard Petersen alkohol i Strandparken, idet han hævdede, at han allerede havde en bevilling fra Hotel Aalborg! Sådan gik det til, at Strandparken i nogle somre var åben for publikum, medens de nød en kop kaffe eller en bajer.

NU BRØLER DEN PRAGTFULDE STORE LØVE!

I marts 1935 offentliggjordes en plan om at indrette Strandparken som zoologisk have.

Rutedamperen Frederiksværk i Vilsund, 1905.

Thykiers Have, 1930.

Manden, der stod bag, hed Bundgaard Petersen. Han var tidligere skovfoged og nu direktør for det aktieselskab, der var dannet. »Vi har pengene, vi har dyrene, vi har aftale om køb af parken, og vi har tegningerne udarbejdet,« fortalte han til *Thisted Amts Tidende*:

»Det er meningen at åbne parken for besøgende til påske. Dog vil det næppe være muligt at have alle de store dyr til den tid, for bygningerne til dem tager tid at opføre. Der er indkøbt et dådyr, en dorcas gazelle, en ulv og en løve – og så snart der kan skaffes valuta kommer magerne. Et par ræve, et par grævlinger, et par mårer, et par ildere, et par fritter, 10 marsvin, forskellige slags mus og rotter, forskellige slags katte, to store aber – rhesusaber – og fire mindre aber, marekatte. Endvidere bliver der påfugle, perlehøns, sølvfasaner, guldfasaner, kongefasaner, Lady Amhearstfasaner, mongolske ringfasaner, jagtfasaner, grønne fasaner, agerhøns, forskellige sjældne hønseracer, skovduer, raceduer, musvåger, tårnfalke, tårnugler,

slørugler, minervaugler, den store bjergugle, hejrer, storke, vandhøns, hvide og sorte svaner, svanegæs, tyrkiske ænder, mandarinænder, brudeænder, skovskader, undulater, kakaduer, papegøjer, forskellige slags tropefugle, forskellige danske fugle, skildpadder og en krokodille, samt muligvis en kronhind... og endvidere er det hensigten at købe et par isbjørne, hvis bur inde i haven bliver forbundet med et bassin i fjorden, hvor isbjørnene også kan opholde sig.«

Man regnede med, at det hele ville koste omkring 40.000 kr. Og med undtagelse af isbjørnene håbede man på, at alt i den nye zoologiske have i Strandparken var på plads til maj.

Adgang til haven kostede 50 øre pr. person, men der var tilbud om, at der kunne købes et årskort til en halv snes kroner – og årskort ville også gælde som badekort, for det var hensigten at indrette en slags badestrand nedenfor haven. Og alt skulle indrettes med liggestole og badehuse. I haven kunne også købes kaffe og afholdsdrikke.

Annonce i pressen 28. juni 1935:

**»Zoologisk have, Thisted
– Nordjyllands smukkeste dyrepark.**

Nu brøler den pragtfulde store løve, som alle må se, i Strandparken, hvor De tilmed kan nyde en virkelig god kop kaffe med hjemmebagt brød til 60 øre. Foreninger og skoler rabat på kaffe og billetter. Stadig nye fugle og dyr. Benyt badesuene for samme 50 øre, som De giver for billetten. Søgnedagene fri adgang til restaurationen og plænen. Koncert søndag kl. 4. Pension for juli måned 55 kr. modtages.«

Skovfoged Bundgaard Petersen ville især slå sig på opdræt, erklærede han.

Hvordan forretningen gik i den første tid er svært at vurdere. Nogen guldgrube har det næppe været, for aktieselskabet bag den zoologiske have er i hvert fald interesseret i kommunal støtte. Thisted Kommune var i forvejen blevet involveret med en kaution for foretagendet; måske fordi idéen om at skabe et offentligt anlæg stadig var på dagsordenen. I et læserbrev 14.12.1936 anbefaler Edvard Nielsen, at byen skal købe haveanlægget »i stedet for at lade det sælge til et foretagende, der for en by af Thistedes størrelse, kun kan betragtes som en misforståelse, i hvert fald på dette sted. Er byen med den nuværende garanti ikke tilstrækkeligt engageret i dette foretagende? Lad byen derfor få haven inddraget til offentligt anlæg i stedet for den kolde og mørke plantage (Skoven).«

Og debatten fortsatte. I et andet læserbrev i januar 1937 undrer en anden borger, murermester Andreas Jensen, sig over muligheden for kommunal støtte: »Jeg tænkte ved mig selv, at dersom byrådet for ramme alvor vil til at yde pekuniær støtte til den slags private foretagender, så kan skatteyderne belave sig på, at skatteprocenten vil stige yderligere.« Murermester Jensen kalder den zoologiske have for »et fantastisk eksperiment« og antyder kraftigt, at de socialdemokratiske byrådsmedlemmers motiv til at støtte haven skyldtes, at de selv havde tegnet aktier!

TVANGSAUKTIONER

Sagen om den zoologiske have lander i byrådet samme år. Anledningen er den økonomiske situation i Strandparken.

Problemet er, at terminerne ikke bliver betalt af direktør Bundgaard Petersen, der i mellemtiden har købt ejendommen af murermester Madsen og fabrikant Støjberg, og derefter delvist har lejet den ud til aktieselskabet »Thisted Zoologiske Have«. Ved dette køb optrådte Thisted Kommune med en kaution for Bundgaard Petersen på 10.000 kr. som 1. prioritet sammen med andre 10.000 kr. som de tidligere ejere lod stå. De 10.000, der blev lånt, fik Madsen og Støjberg udbetalt. Nu har Støjberg gjort udlæg i ejendommen. Byrådet skal nu tage stilling til, om kommunen eller Støjberg skal overtage Strandparken!

Sagen havde været til behandling i både Kasse- og Regnskabsudvalget og i Byrådet. De to socialdemokrater, murer Hvid og borgmester Iversen indstil-

Sommervillaen var et meget karakteristisk træhus med »spiral«.

Den nyanlagte Kystvej og Søbadet på den opfyldte del af Thykiers gamle grund. Villaen ses mellem træerne.

lede, at kommunen overtog anlægget, mens de to borgerlige medlemmer af udvalget, sagfører Bjerregaard og fru Aaberg indstillede, at Chr. J. Støjberg skulle overtage haven.

Ved behandlingen i byrådet ærgrede borgmesteren sig over, at kautionen for Strandparken og den zoologiske have nu var kommet på dagsordenen, fordi projektet var kuldsejlet.

Socialdemokraterne argumenterede for, at Strandparken var det bedste sted for kommunen at drive en badeanstalt uden at blive forstyrret af kloakvand – og fremhævede, at det hele var anlagt i forvejen. Byens overtagelse af Strandparken var en chance, man ikke skulle lade gå fra sig, for der var et akut behov for en badeanstalt, hævdede de socialdemokratiske byrådsmedlemmer.

Også de borgerlige var enige i, at haven var et smukt sted, men af økonomiske grunde ville de ikke

stemme for, at kommunen skulle købe. Den radikale Chr. J. Støjberg kunne ikke stemme, fordi han var part i sagen. Dermed kunne der ikke skaffes flertal for et køb, og ved den efterfølgende tvangsauktion overtog fabrikant Støjberg Strandparken.

Tilbage stod aktieselskabet »Thisted Zoologiske Have« med en samling vilde dyr, som man ikke vidste, hvad man skulle stille op med. Men inden dyrene forlod haven, solgte fabrikant Støjberg Strandparken til entreprenør Valdemar Andersen, der i forbindelse med købet udtalte til *Thisted Amts Tidende*:

»Jeg har egentlig gået og haft lyst til den grund de sidste 10 år, og da Støjberg pludselig tilbød mig den, kunne jeg ikke lade være med at slå til. Det er min tanke, at haven skal være tilgængelig for offentligheden, og det er muligt, at der vil blive opført en moderne badeanstalt dernede, hvis de nødvendige penge kan skaffes og den fornødne interesse er til

stede. Men der skal ikke være restauration i haven – absolut ingen spiritus!»

De sidste rester af det zoologiske eventyr, nemlig tre løver, to bjørne, to hjorte, nogle abekatte, strandfugle og andre dyr, blev solgt til en mand i Vejle, der også havde en plan om en zoologisk have. Og hvad med direktør Bundgård Petersen? Jo, han rejste fra byen og fik et job på et savskæreri i Ribe.

Valdemar Andersen, der havde drømt om at drive en moderne badeanstalt, havde gæbt over mere, end han kunne sluge, da han købte Strandparken. Allerede i august 1938 kommer ejendommen igen på tvangsauktion. De nye ejere blev installatør Bjerre Christensen og J. Niensens Tømmerhandel.

»STRANDSTI IDYLLEN GÅR FLØJTEN«

Borgmester Iversen, der gennem årene var en varm fortaler for, at Thisted Kommune skulle erhverve den attraktive have, kom igen på banen i forbindelse med Strandparken. Denne gang i en hel anden anledning. Op gennem 1930'erne var privatbilismen vokset så meget, at den gav anledning til trafikale problemer i Thisted by, hvor al trafik blev ledt gennem Vestergade og Storegade. Også bygningen af Vildsundbroen bidrog til den stigende biltrafik. Det var efterhånden blevet så uholdbart, at der måtte tænkes på en løsning.

Staten havde samtidig afsat en pulje til offentlige arbejder for at bekæmpe arbejdsløsheden. Den havde borgmester Iversen fået øje på og havde mere eller mindre et tilsagn om en finansiering af en løsning af Thisted Bys trafikale problemer. Borgmesterens forslag gik ud på at anlægge en helt ny vej langs fjorden; en sådan løsning kunne lede trafikken uden om byen. Hvis forslaget skulle realiseres, ville det betyde, at vejen skulle gå tværs gennem Strandparken, og kommunen gik i gang med at erhverve arealet med arkitekt Jens Foged i spidsen for projektet. Forslaget fik en hård medfart af venstreavisen *Thisted Amts Tidende*, der erklærede, at »Strandsti idyllen går fløjten«.

Som bekendt skulle der gå nogle år endnu, før Kystvejen blev anlagt. Med besættelsen og den tyske aktivitet blev beskæftigelsesproblemet for en stund løst i Thy, hvor der blev behov for masser af arbejdskraft. Dermed var den statslige finansiering forsvundet, og Strandparken fik lov til at bestå nogle år endnu. Under krigen blev parken benyttet som Thisted Vandrerhjem, der kunne stille 34 sengepladser til rådighed for vandrerbevægelsens medlemmer.

Cirka ti år efter, at den første snak om anlæggelsen af Kystvejen fandt sted, blev arbejdet igangsat. Igen var der tale om en finansiering via statslige beskæftigelsesmidler. Det indebar blandt andet, at arbejdet kun måtte udføres, når der ikke var andre opgaver – og det blev forlangt, at så meget som muligt skulle udføres med håndkraft. Gravkøer var bandlyste. Syv huse og store dele af Strandparken måtte vige pladsen for den nye vej, der til dels også blev anlagt på opfyldte arealer.

Sommeren 1953 blev Kystvejen officielt åbnet for trafik. Lige tidsnok til at stå klar til det store ungske, Thisted var vært for dette år.

Resterne af Thykiers Have blev i 1951 omdannet til Søbadet med plads til 600 badende gæster, og det var netop dette tal, som *Thisted Amts Tidende* nævnte i en artikel fra juli 1952, »Hurra for sommeren«: »Samtlige badestrande i Thisted Amt blev til fluepapir i går. Thisted Søbad havde besøg af 600 mennesker i løbet af søndagen. De blev budt på 19 graders vand, medens luften var 26 i skyggen...«

Således endte historien om Thykiers Have som et folkeligt tilløbsstykke.

Orla Poulsen.

Født 1953. Leder af Lokalhistorisk Arkiv for Thisted Kommune og lektor ved Thisted Gymnasium.